Teismo praktikos rinkinys

GENERALINIO ADVOKATO
MELCHIOR WATHELET IŠVADA,
pateikta 2015 m. gegužės 21 d.[1]

Byla C-303/13 P

Europos Komisija
prieš

Jørgen Andersen

„Apeliacinis skundas — Valstybės pagalba — Pagalba, kurią Danijos valdžios institucijos suteikė valstybės įmonei Danske Statsbaner DSB — Viešųjų paslaugų sutartys dėl keleivinio geležinkelio transporto paslaugų teikimo tarp Kopenhagos (Danija) ir Istado (Švedija) — Sprendimas pripažinti pagalbą suderinama su vidaus rinka, jei laikomasi tam tikrų sąlygų — Materialinės teisės normų taikymas laiko atžvilgiu“

1. Šiuo apeliaciniu skundu Europos Komisija visų pirma prašo panaikinti Europos Sąjungos Bendrojo Teismo sprendimą *Andersen / Komisija* (T-92/11, EU:T:2013:143, toliau – skundžiamas sprendimas), kuriuo iš dalies panaikintas Komisijos sprendimas dėl Danijos transporto ministerijos ir įmonės *Danske Statsbaner (DSB)* viešųjų transporto paslaugų sutarčių[2] ir atmesti reikalavimą panaikinti ginčijamą sprendimą. Nepatenkinus šio reikalavimo, Komisija prašo Teisingumo Teismo pripažinti, kad pirmoje instancijoje nurodytas trečiasis ieškinio pagrindas yra nepagrįstas, ir grąžinti bylą nagrinėti Bendrajam Teismui. Šis apeliacinis skundas susijęs su valstybės pagalbą reguliuojančių materialinių teisės normų taikymu laiko atžvilgiu ir parodo, koks tai sudėtingas dalykas. Visų pirma jame keliamas klausimas, ar šioje byloje nagrinėjama valstybės pagalba, apie kurią nebuvo pranešta, 2002–2008 m. yra galutinai susiklosčiusi teisinė situacija, kaip iš esmės nusprendė Bendrasis Teismas, ar yra laikina situacija, kaip teigia Komisija. Savo priešpriešiniais apeliaciniais skundais Danske Statsbaner DSB (toliau – DSB) ir Danijos Karalystė prašo Teisingumo Teismo panaikinti skundžiamą sprendimą.

I – **Ginčo aplinkybės**

2. Andersen (komercinis pavadinimas *Gråhundbus v / Jørgen Andersen*) teikia susisiekimo autobusu paslaugas Danijoje ir užsienyje. Be to, jis užtikrina susisiekimą maršrutu Kopenhaga (Danija)–Istadas (Švedija) per vidaus vandens transportu pasiekiamą Bornholmo salą (Danija). DSB – tai istorinė Danijos geležinkelio įmonė. Klostantis nagrinėjamoms faktinėms aplinkybėms pastaroji priklausė Danijos valstybei ir teikė tik keleivinio geležinkelių transporto ir su juo susijusias paslaugas.

3. 2000 m. sausio 1 d. panaikinus DSB monopolį, Danijoje egzistuoja dvi keleivinio geležinkelių transporto paslaugų teikimo sistemos: nekompensuojamos transporto paslaugos, teikiamos komerciniu pagrindu, ir viešosios transporto paslaugos, reglamentuojamos viešųjų transporto paslaugų sutartimis, galimai numatant kompensaciją už teikiamas paslaugas mokėjimą.

1 — Originalo kalba: prancūzų.

2 — 2010 m. vasario 24 d. Sprendimas 2011/3/ES [Valstybės pagalba C 41/08 (ex NN 35/08)] (OL L 7, 2011, p. 1, toliau – ginčijamas sprendimas).

4. 2000–2004 m. laikotarpiu su įmone DSB sudaryta tolimojo susisiekimo ir regioniniais maršrutais teikiamų viešųjų transporto paslaugų sutartis. Nuo 2002 m. gruodžio 15 d. ši sutartis taip pat pradėta taikyti maršrutui Kopenhaga–Istadas, kuriuo anksčiau teiktos nekompensuojamos transporto paslaugos. 2005–2014 m. laikotarpiu su įmone DSB sudaryta nauja viešųjų transporto paslaugų sutartis, apimanti tolimojo susisiekimo ir regioninio transporto paslaugas, taip pat tarptautinius maršrutus su Vokietija ir maršrutą Kopenhaga–Istadas.

5. Gavusi du skundus, iš kurių vieną pateikė J. Andersen, dėl sudarytų su įmone DSB viešųjų paslaugų sutarčių, 2008 m. rugsėjo 10 d. Komisija nusprendė pradėti oficialią tyrimo procedūrą pagal EB 88 straipsnio 2 dalį (toliau – sprendimas pradėti procedūrą). Pasibaigus šiai procedūrai, 2010 m. vasario 24 d. buvo priimtas skundžiamas sprendimas, jo 1 straipsnyje numatyta: „Pagal Danijos transporto ministerijos ir įmonės [DSB] sudarytas viešųjų transporto paslaugų sutartis teikiama valstybės pagalba pagal [SESV] 107 straipsnio 1 dalį. Ši valstybės pagalba suderinama su vidaus rinka pagal [SESV] 93 straipsnį, jeigu laikomasi šio sprendimo 2 ir 3 straipsniuose nustatytų sąlygų.“

II – **Procesas Bendrajame Teisme ir skundžiamas sprendimas**

6. Pagrįsdamas savo prašymą dėl ginčijamo sprendimo panaikinimo, J. Andersen nurodė tris pagrindus, susijusius, pirma, su tuo, kad Komisija padarė teisės klaidą, nuspręsdama, kad Danijos Vyriausybė nepadarė akivaizdžios vertinimo klaidos, priskirdama maršrutą Kopenhaga–Istadas prie viešųjų paslaugų ir jį įtraukdama į viešųjų paslaugų sutarčių sistemą, antra, su tuo, kad Komisija padarė teisės klaidą nenurodžiusi DSB grąžinti nesuderinamos kompensacijos permokos, nes jos akcininkei, Danijos valstybei, buvo išmokėti dividendai, ir, trečia, su tuo, kad Komisija padarė teisės klaidą taikydama Reglamentą Nr. 1370/2007[3], tariamai netaikytiną *ratione temporis*, o ne Reglamentą (EEB) Nr. 1191/69[4], tariamai taikytiną *ratione temporis*. Bendrasis Teismas pripažino trečiąjį pagrindą pagrįstu ir panaikino ginčijamo sprendimo 1 straipsnio antrą pastraipą.

III – **Procesas Teisingumo Teisme**

7. 2014 m. balandžio 3 d. nutartimi Teisingumo Teismo pirmininkas leido įstoti į bylą asociacijai *Dansk Tog*, įsteigtai pagal Danijos teisę Kopenhagoje, palaikyti J. Andersen reikalavimų. Per 2015 m. kovo 10 d. posėdį Komisija, J. Andersen, *Dansk Tog*, Danijos Karalystė ir DSB pateikė savo pastabas (dvi pastarosios įstojo į bylą Bendrajame Teisme palaikyti Komisijos reikalavimų).

IV – **Vertinimas**

A – *Dėl Komisijos apeliacinio skundo*

8. Visų pirma reikia pažymėti, kad įmonė DSB ir Danijos vyriausybė pateikė du identiškus atsiliepimus: pirmasis vadinamas „atsiliepimu į apeliacinį skundą“, o antrasis – „priešpriešiniu apeliaciniu skundu“. Remiantis tuo, kad šiuose atsiliepimuose reikalaujama panaikinti skundžiamą sprendimą, darytina išvada, kad pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 174 straipsnį atsiliepimai į apeliacinį skundą nepriimtini, nes juose nenurodomas reikalavimas priimti arba atmesti apeliacinį skundą. DSB ir Danijos vyriausybės argumentai bus nurodomi prie skyrių, susijusių su atitinkamais jų priešpriešiniais apeliaciniais skundais.

3 — 2007 m. spalio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1370/2007 dėl keleivinio geležinkelių ir kelių transporto viešųjų paslaugų ir panaikinantis Tarybos reglamentus (EEB) Nr. 1191/69 ir (EEB) Nr. 1107/70 (OL L 315, p. 1)

4 — 1969 m. birželio 26 d. Tarybos reglamentas (EEB) Nr. 1191/69 dėl valstybių narių veiksmų, susijusių [su] įsipareigojimais, neatskiriamais nuo viešosios paslaugos geležinkelio, kelių ir vidaus vandenų transporto srityje sąvokos (OL L 156, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 7 sk., 1 t., p. 19).

1. Šalių argumentų santrauka

9. Komisija mano, kad nagrinėjamos pagalbos vertinimas remiantis Reglamentu (EB) Nr. 1370/2007 nereiškia šio reglamento taikymo atgaline data, o yra suderinamas su taikymo nedelsiant principu.

10. J. Andersen iš esmės tvirtina, kad teisės nuostatos paprastai nėra taikomos atgaline data, tačiau įstatymų leidėjas išimtinai gali leisti teisės aktą taikyti atgaline data. Tokia pagalba, kokia nagrinėjama šioje byloje, yra subsidijuojamas tam tikros veiklos, kuri, nesuteikus pagalbos, taptų nuostolinga ir tikriausiai būtų nutraukta, išlaikymas. Taigi, tokiomis aplinkybėmis tinkamiausia teisės norma būtų ta, kuri taikytina tuo metu, kai pagalba buvo suteikta ir buvo padarytas poveikis konkurencijai (tai taip pat matyti iš teismo praktikos dėl neteisėtos valstybės pagalbos).

11. Dansk Tog mano, kad teisės taikymas laiko atžvilgiu privalo būti nustatomas ne savavališkai, o remiantis vieninteliu objektyviu kriterijumi, t. y. momentu, kai buvo suteikta pagalba ir padarytas poveikis konkurencijai. Komisijos pasiūlytas kriterijus jai suteikia galimybę savavališkai nuspręsti dėl taikytinos teisės normos, paspartinant arba atidedant savo sprendimo priėmimą. Be to, *Dansk Tog* nėra įsitikinusi, kad taikant Reglamentą Nr. 1191/69 būtų galima pasiekti tą patį rezultatą, kaip ir taikant Reglamentą Nr. 1370/2007.

2. Analizė

a) Teismo praktika, susijusi su materialinės teisės normų taikymu laiko atžvilgiu

12. Visų pirma, svarbu atskirti taikymą atgaline data („echte Rückwirkung“) [5] nuo taikymo nedelsiant („unechte Rückwirkung“).

13. Antra, būtina atskirti naujosios normos taikymą būsimoms situacijos, susiklosčiusios galiojant ankstesnei normai, pasekmėms (laikina situacija) [6] nuo šios normos taikymo situacijai, galutinai susiklosčiusiai galiojant ankstesnei normai (esama situacija).

14. Teisingumo Teismas jau seniai nusprendė, kad „pagal visuotinai pripažįstamą principą iš dalies teisės nuostatą keičiantys įstatymai, jei nenumatyta kitaip, taikomi būsimoms situacijų, atsiradusių galiojant ankstesniam įstatymui, pasekmėms“ [7].

15. Be to, „primintina, <…> kad, nors teisėtų lūkesčių principas yra vienas iš pagrindinių Bendrijos principų, iš nusistovėjusios teismo praktikos matyti, jog šio principo taikymo sritis negali būti tiek išplėsta, kad iš esmės neleistų taikyti naujos normos būsimoms situacijų, atsiradusių galiojant ankstesnei normai, pasekmėms“ (be kita ko, žr. Sprendimo *Butterfly Music*, C-60/98, EU:C:1999:333, 25 punktą).

5 — Taikymas atgaline data gali prieštarauti bendriesiems teisėtų lūkesčių ir teisinio saugumo principams. Dėl pastarojo žr. V. Skouris „Teisinis saugumas Bendrijos teisės sistemoje“, *Mélanges Michael P. Stathopoulos (Timitikos tomos Mich. P. Stathopoulou)*, II tomas, Athènes-Komotini, 2010 m., p. 2507. Šiuo klausimu žr. J. Lipinsky „Man of Steel? The General Court and the Principle of Legal Certainty: Annotation on the Judgment in Case T-308/00 R“, *Salzgitter AG, European State Aid Quarterly*, 2/2014, p. 368.

6 — Sąvoka „laikina situacija“ vartojama siekiant atskirti abi situacijas, pvz., Sprendime *Ferriere Nord / Komisija* (T-176/01, EU:T:2004:336, 139 punktas). Sąvoka „laikina situacija“ galėtų būti vartojama kaip *„anksčiau susiklosčiusios“* situacijos priešingybė.

7 — Sprendimas *Westzucker*, 1/73, EU:C:1973:78. Nepaisant to, kad savo išvadoje šioje byloje generalinis advokatas K. Roemer pažymėjo, nėra jokio bendrojo principo, kuriuo remiantis viešąją teisę keičiančios nuostatos iš esmės turėtų būti nedelsiant taikomos dar galutinai nesusiklosčiusioms situacijoms, net jei šiuo atveju nėra jokios aiškios nuostatos (žr. jo išvadą byloje *Westzucker*, 1/73, EU:C:1973:61, p. 737). Taip pat žr. Sprendimą *Singer*, vadinamą *Hessische Knappschaft* (44/65, EU:C:1965:122, p. 1200), ir Sprendimą *Licata / CES* (270/84, EU:C:1986:304, 31 punktas).

16. Kaip „laikinos situacijos“ pavyzdį, reikia paminėti bylos, kurioje buvo priimtas sprendimas *Gemeinde Altrip ir kt.* (C-72/12, EU:C:2013:712, 22 punktas), aplinkybes, susijusias su poveikio aplinkai vertinimo tyrimu. Valdžios institucijos pradėjo šį tyrimą pagal galiojančias ankstesnes normas, tačiau Sąjungos teisėje buvo suteikta nauja teisė nevyriausybinėms organizacijoms užginčyti tokius tyrimus. Teisingumo Teismas nusprendė, kad naujoji norma turi būti nedelsiant taikoma šiai situacijai.

17. Kaip kitu „laikinos situacijos“ pavyzdžiu, galiu remtis Teisingumo Teismo byla, kurioje buvo priimtas Sprendimas *Bauche ir Delquignies*, 96/77, EU:C:1978:26[8], susijęs su galiojant ankstesnei normai cukraus sektoriuje sudarytomis sutartimis. Tam, kad galėtų eksportuoti cukrų, įmonė privalėjo turėti eksporto licenciją, kurią buvo galima išduoti tik taikant naująją taisyklę. Teisingumo Teismas nusprendė, kad naujoji taisyklė privalo būti taikoma, net jei atitinkamos sutartys buvo sudarytos galiojant ankstesnei normai.

18. Tačiau „esamų situacijų“ arba, kaip nurodė Teisingumo Teismas, „galutinai suformuotos teisinės padėties“ (Sprendimo *Komisija / Freistaat Sachsen*, C-334/07 P, EU:C:2008:709, 53 punktas) atveju Teisingumo Teismas nustatė, kad, „siekiant užtikrinti teisinio saugumo principo ir teisėtų lūkesčių apsaugos principo laikymąsi, materialinės Bendrijos teisės normos turi būti aiškinamos taip, kad jos taikomos iki jų įsigaliojimo susiklosčiusioms situacijoms, tik jeigu iš jų formuluočių, tikslų ar bendros struktūros akivaizdžiai matyti, kad joms turi būti pripažintas toks poveikis“ (Sprendimo *GruSa Fleisch*, C-34/92, EU:C:1993:317, 22 punktas).

19. Per posėdį Komisija nurodė prekių ženklo registraciją kaip „esamos situacijos“ pavyzdį. Iš tikrųjų, priimdama tokį sprendimą Sąjungos įstaiga galutinai įtvirtina šiuo aktu sukurtą teisinę situaciją (žr. Sprendimą *Bavaria*, C-120/08, EU:C:2010:798). Remiantis sprendimu *Molenbergnatie* (C-201/04, EU:C:2006:136), tai taikytina ir kompetentingų valdžios institucijų, šiuo atveju Vokietijos muitinės, sprendimui nustatyti muito tarifo dydį.

20. Taigi, kaip nurodė generalinis advokatas G. Cosmas savo išvadoje byloje *Andersson ir Wåkerås-Andersson* (C-321/97, EU:C:1999:9, 58 punktas), „visais atvejais reikia nustatyti galutinės teisinės situacijos susiformavimo momentą kaip kriterijų pasirenkant taikytiną teisės normą. Šiuo atžvilgiu svarbu išnagrinėti teisinių situacijų laiko aspektą ir ypač atskirti laikiną situaciją nuo nusistovėjusios situacijos. Pirmuoju atveju situacija fiksuojama jos susidarymo momentu, todėl taikytina taisyklė lengvai nustatoma. Antruoju atveju nuo situacijos atsiradimo iki jos fiksavimo praeina tam tikras laikotarpis, per kurį gali būti padaryti tam tikri pozityviosios teisės pakeitimai, galintys suklaidinti pasirenkant teisinį pagrindą. Bet kuriuo atveju, kaip jau minėjau anksčiau, svarbu nustatyti normą, galiojusią tuo metu, kai teisinė situacija tapo galutinė“.

b) Dėl taikymo valstybės pagalbai

21. EB 88 straipsnio 3 dalies paskutinis sakinys (dabar – SESV 108 straipsnio 3 dalies paskutinis sakinys) „grindžiamas apsauginiu tikslu – užtikrinti, kad nesuderinama pagalba niekada nebūtų įgyvendinama. Šis tikslas pasiekiamas visų pirma negalutinai – jame numatytu draudimu ir, antra, galutinai – Komisijai priimant galutinį sprendimą, kuris, jeigu yra neigiamas, draudžia ateityje įgyvendinti pagalbos projektą, apie kurį buvo pranešta“ (Sprendimo *CELF ir ministre de la Culture et de la Communication*, C-199/06, EU:C:2008:79, 47 punktas). Taigi, pagal to paties sprendimo 48 punktą, „[t]okia prevencija siekiama, kad būtų įgyvendinama tik suderinama pagalba. Siekiant šio tikslo, pagalbos projekto įgyvendinimas atidedamas iki to laiko, kai Komisijai priėmus galutinį sprendimą išnyks abejonės dėl jo suderinamumo“.

8 — Taip pat žr. Sprendimą *Duchon* (C-290/00, EU:C:2002:234, 21 ir paskesni punktai) ir taip pat Sprendimą *Balazs* (C-401/13 ir C-432/13, EU:C:2015:26, 30 ir paskesni punktai).

22. Taip pat, kai nacionalinės pagalbos priemonės pažeidžia SESV 108 straipsnio 3 dalies trečiame sakinyje įtvirtintą įgyvendinimo draudimą, tokio pažeidimo teisinė pasekmė yra jų neteisėtumas (be kita ko, žr. Sprendimo *Residex Capital IV*, C-275/10, EU:C:2011:814, 28 punktą).

23. Be to, „Komisijos sprendimas, kuris pripažįsta pagalbą, apie kurią nepranešta, suderinama su bendrąja rinka, neįteisina *a posteriori* įgyvendinančių priemonių, kurios buvo neteisėtos, nes priimtos pažeidžiant EB 88 straipsnio 3 dalies paskutiniame sakinyje nustatytą draudimą, priešingu atveju būtų pažeistas šio draudimo tiesioginis veikimas ir nebūtų atsižvelgta į teisės subjektų interesus, kurie turi būti saugomi nacionalinių teismų. Bet koks kitoks aiškinimas palaikytų atitinkamos valstybės narės daromą nurodytos nuostatos pažeidimą, ir ji netektų savo veiksmingumo“ ir „jei, įgyvendinant su bendrąja rinka suderinamą ar nesuderinamą pagalbos projektą, pažeidus EB 88 straipsnio 3 dalį nekils didesnio pavojaus arba dėl to nebus taikomos didesnės nuobaudos nei laikantis šios nuostatos, valstybių narių suinteresuotumas pranešti apie pagalbą ir laukti sprendimo dėl suderinamumo gerokai sumažės, todėl tas pats atsitiks ir su Komisijos kontrolės apimtimi“ (Sprendimo *Transalpine Ölleitung in Österreich*, C-368/04, EU:C:2006:644, 41 ir 42 punktai ir juose nurodyta teismų praktika).

24. Kaip pažymėjo Komisija, net jei laikydamasi taisyklių ir laiku pranešdama apie projektus suteikti pagalbą valstybė narė negali tikėtis, kad bus nustatytos ribos, pagal kurias bus vertinami jos projektai, kaip toks rezultatas galėtų būti pasiekiamas nesilaikant šių taisyklių ir įgyvendinant pagalbą, apie kurią nebuvo pranešta siekiant gauti išankstinį Komisijos leidimą? Iš tikrųjų, remiantis nusistovėjusiu ir logišku valstybės pagalbos kontrolės principu, valstybė narė, pažeidusi SESV 108 straipsnio 3 dalyje nustatytus pranešimo ir sustabdymo įsipareigojimus, negali būti vertinama palankiau nei šių įsipareigojimų besilaikanti valstybė narė [9].

25. Be to, jei nacionaliniai teismai neturi įgaliojimų pagal SESV 107 straipsnio 2 ir 3 dalis nuspręsti dėl pagalbos priemonių suderinamumo su vidaus rinka, nes šis galutinis vertinimas priklauso išimtinei Komisijos kompetencijai (be kita ko, žr. Sprendimo *Residex Capital IV*, C-275/10, EU:C:2011:814, 27 punktą), kitaip yra dėl SESV 108 straipsnio 3 dalies trečiame sakinyje nustatyto draudimo jas įgyvendinti. Iš tikrųjų ši nuostata taikoma nedelsiant (Sprendimo *Transalpine Ölleitung in Österreich*, C-368/04, EU:C:2006:644, 41 punktas). Dėl šios priežasties nacionalinis teismas privalo, pavyzdžiui, nurodyti pagalbos gavėjams grąžinti neteisėtai suteiktą pagalbą (Sprendimo *Residex Capital IV*, C-275/10, EU:C:2011:814, 33–36 punktai). Nors Teisingumo Teismo praktikoje kartais pažymima, kad nacionaliniai teismai privalo „užtikrinti“ teisės subjektams, kad bus imtasi visų būtinų priemonių siekiant ištaisyti įgyvendinimo draudimo pažeidimą, tačiau draudimas įgyvendinti gali turėti neigiamų pasekmių privačiam asmeniui [10].

26. Vis dėlto nacionaliniai teismai privalo bendrai ir visapusiškai laikytis draudimo įgyvendinti (Sprendimo *Residex Capital IV*, C-275/10, EU:C:2011:814, 29 punktas), visiškai atsižvelgdami į Sąjungos interesą (Sprendimo *Transalpine Ölleitung in Österreich*, C-368/04, EU:C:2006:644, 48 punktas). Todėl nacionalinis teismas privalo ne tik užtikrinti asmens teisių apsaugą, bet ir padaryti viską, kad būtų užtikrintas SESV 108 straipsnio 3 dalies trečiame sakinyje įtvirtinto įgyvendinimo draudimo įgyvendinimas [11]. Todėl gali prireikti pagalbos, norint įgyvendinimo draudimą priešpriešinti prašymui, kuriuo galėtų būti siekiama išplėsti naudojimąsi pagalba, apie kurią nepranešta, siekiant taip užkirsti kelią neteisėtos pagalbos gavėjų skaičiaus didinimui (šiuo klausimu žr. Sprendimo *Transalpine Ölleitung in Österreich*, C-368/04, EU:C:2006:644, 49 punktą).

9 — Be kita ko, žr. *Sprendimą Prancūzija / Komisija* (C-301/87, EU:C:1990:67, 11 punktas) ir Sprendimą *Regione autonoma della Sardegna ir kt. / Komisija* (T-394/08, T-408/08, T-453/08 ir T-454/08, EU:T:2011:493, 91 punktas).

10 — Be kita ko, žr. Sprendimą *Adria-Wien Pipeline ir Wietersdorfer & Peggauer Zementwerke* (C-143/99, EU:C:2001:598, 27 punktas).

11 — Žr. Generalinės advokatės J. Kokott išvadą byloje *Presidente del Consiglio dei Ministri* (C-169/08, EU:C:2009:420, 119–122 punktai).

27. Iš tikrųjų, „pranešimas apie valstybės pagalbą yra pagrindinė Bendrijos priemonė, padėsianti kontroliuoti valstybės pagalbą, ir <…> šią valstybės pagalbą gaunančios įmonės negali turėti teisėtų lūkesčių dėl jos teisėtumo, jei ji suteikta nesilaikant šios procedūros“ (Sprendimo *Komisija / Salzgitter*, C-408/04 P, EU:C:2008:236, 104 punktas ir jame nurodyta teismų praktika).

28. Darytina išvada, kad, nors, remiantis teismo praktika [12], materialinių teisės normų nedelsiamas taikymas gali būti apribojamas siekiant užtikrinti teisinio tikrumo ir teisėtų lūkesčių principus, tačiau šie apribojimai negali būti taikomi neteisėtos pagalbos (arba pagalbos, apie kurią buvo pranešta iki Komisijos leidimo suteikimo) atveju. Vadovaujantis valstybės pagalbos kontrolės sistema ir logika, situacija akivaizdžiai nėra nedelsiant ir galutinai apibrėžta tik pranešus apie pagalbą arba ją suteikus, nes ji laikoma atvira pasikeitimams tol, kol priimamas Sąjungos institucijų sprendimas.

29. Iš tikrųjų, neteisėta pagalba negali būti laikoma galutinai įgyta, todėl turi būti vertinama ne kaip esama, bet kaip laikina situacija, nes Komisija yra vienintelė kompetentinga institucija, sprendžianti dėl tokios nacionalinės priemonės teisėtumo arba neteisėtumo, todėl nacionalinė priemonė negali sukurti „galutinai susiklosčiusios teisinės situacijos“ iki Komisijos sprendimo priėmimo [13].

30. Šią išvadą patvirtina Teisingumo Teismo praktika, susijusi su pagalba, apie kurią buvo pranešta.

31. Teisingumo Teismas Sprendimo *Komisija / Freistaat Sachsen* (C-334/07 P, EU:C:2008:709) 51 ir 52 punktuose nusprendė, kad Komisija gali taikyti naująją taisyklę visiems nagrinėjamiems pranešimams apie valstybės pagalbą, įskaitant atvejus, kai apie pagalbą buvo pranešta anksčiau, nei paskelbta ši nauja taisyklė. Teisingumo Teismas nustatė, kad Komisijos sprendimo priėmimo dieną galiojančios valstybės pagalbos suderinamumo vertinimo taisyklės, principai ir kriterijai *gali būti iš esmės laikomi geriau pritaikytais prie konkurencijos sąlygų* ir kad pranešimas apie pagalbos projektą yra tik procedūrinė pareiga, todėl jis *negali lemti jame nurodytai pagalbai taikytinos teisinės tvarkos*. Atsižvelgdamas į tai, Teisingumo Teismas nusprendė, kad *valstybės narės pateiktas pranešimas apie pagalbą nesukuria galutinai suformuotos teisinės padėties*. Tokiomis aplinkybėmis pažymėtina, kad šioje byloje, mano nuomone, analogiškai Komisijos taikomos taisyklės (Reglamentas Nr. 1370/2007) gali „būti laikomos geriau pritaikytomis prie konkurencijos sąlygų“ ir, be to, tai, kad valstybė narė nusprendžia suteikti neteisėtą pagalbą (apie ją nepranešusi), „negali lemti jame nurodytai pagalbai taikytinos teisinės tvarkos“. Iš tikrųjų, negalima atmesti galimybės, kad net prieš dešimtmetį suteikta pagalba dar gali veikti konkurenciją šiandien. Tokia pagalba būtų, pavyzdžiui, periodinė veiklos pagalba (kaip šiuo atveju), galinti lemti galutinį konkurento išnykimą iš rinkos. Taigi, toks konkurencijai daromas poveikis iš esmės yra geriau reglamentuojamas pagal Komisijos sprendimo priėmimo momentu galiojančius teisės aktus.

32. To sprendimo 53 punkte Teisingumo Teismas nusprendė: „[t]odėl valstybės narės pateiktas pranešimas apie pagalbą arba pagalbos schemos projektą nesukuria galutinai suformuotos teisinės padėties, kuri Komisiją priverstų priimti sprendimą dėl jų suderinamumo su bendrąja rinka taikant taisykles, galiojančias to pranešimo pateikimo dieną. Priešingai, Komisija turi taikyti taisykles, kurios galioja jai priimant sprendimą, ir tai yra vienintelės taisyklės, pagal kurias turi būti vertinamas jos priimto sprendimo šiuo klausimu teisėtumas“ (išskirta mano). Taip pat manau, kad tokioje byloje kaip ši Komisija privalėjo taikyti sprendimo priėmimo momentu galiojusias normas (Reglamentą Nr. 1370/2007, o ne Reglamentą Nr. 1191/69).

12 — Žr., be kita ko, Sprendimą *CNTA/ Komisija* (74/74, EU:C:1975:59, 33–43 punktai); Sprendimą Meridionale Industria Salumni ir kt. (212/80–217/80, EU:C:1981:270); Sprendimą *Sofrimport/ Komisija* (C-152/88, EU:C:1990:259, 16 ir 17 punktai) ir Sprendimą *Driessen* ir kt. (C-13/92-C-16/92, EU:C:1993:828, 30–35 punktus).

13 — Arba prieš Sąjungos teismams, į kuriuos kreipiamasi dėl Komisijos sprendimo, priimant sprendimą. Iš tikrųjų, Sutartyje nustatytos procedūros laikymasis yra lemiamas veiksnys, sprendžiant, ar situacija turi būti laikoma galutinai susiklosčiusia (esama situacija), ar dar atvira norminiams pakeitimams (laikina situacija). Žr. V. Di Bucci ir A. Stobiecka „*The Temporal Application of the State Aid Rules*“ („Teisės normų, susijusių su valstybės pagalba, taikymas laiko atžvilgiu“), *EC State Aid Law – Le droit des aides d'État dans la CE – Liber Amicorum Francisco Santaolalla Gadea*, Alphen an den Rijn, Kluwer Law International, 2008, p. 319. Taip pat žr. p. 318: „even a national principle of *res judicata* cannot prevent the recovery of State aid granted in breach of Community law“ (žr. Sprendimą *Lucchini*, C-119/05, EU:C:2007:434).

33. Galiausiai, Sprendimo *Komisija / Freistaat Sachsen* (C-334/07 P, EU:C:2008:709) 54 punkte Teisingumo Teismas nusprendė, kad „[p]riešingai, nei teigia *Freistaat Sachsen*, tokia išvada valstybės narės nėra skatinamos nedelsiant įgyvendinti planuojamą pagalbą apie ją nepranešusios, kad galėtų pasinaudoti įgyvendinimo momentu galiojančiais teisės aktais. Iš tikrųjų, *net jei neteisėtos pagalbos suderinamumas su bendrąja rinka visais atvejais vertinamas tą dieną, kurią ji buvo išmokėta, valstybės narės labai sunkiai gali numatyti tikslius teisės aktų pakeitimus*. Be to, neteisėtą pagalbą suteikusi ir išmokėjusi valstybė narė gali būti priversta ją išieškoti ir atlyginti žalą, atsiradusią dėl tos pagalbos neteisėtumo“ (išskirta mano). Taigi, Teisingumo Teismas klausimą, ar neteisėta pagalba turi būti vertinama pagal jos išmokėjimo dieną galiojančias teisės normas, paliko neatsakytą, nes ta byla buvo susijusi su teisės normų taikymu laiko atžvilgiu pagalbai, apie kurią pranešta.

34. Atsižvelgdamas į tai, manau, kad Teisingumo Teismo pateikiami argumentai, pateisinantys pagalbos, apie kurią buvo pranešta, vertinimą remiantis Komisijos sprendimo priėmimo, o ne pranešimo pateikimo momentu galiojančiomis teisės normomis, galioja *a fortiori* pagalbos, apie kurią nebuvo pranešta, t. y. neteisėtos pagalbos, atveju. To paties sprendimo 45 punkte Teisingumo Teismas taip pat pabrėžia: „EB 88 straipsnio 3 dalyje nustatyta pareiga pranešti apie valstybės pagalbos projektą yra pagrindinė Bendrijos priemonė kontroliuoti šią pagalbą ir ją gaunančios įmonės negali remtis teisėtais lūkesčiais dėl jos teisėtumo, jei ji suteikta nesilaikant šios procedūros“. Taigi, Komisijos vertinimas dėl pagalbos teisėtumo padės nustatyti praėjusių įvykių, pavyzdžiui, pagalbos suteikimo be išankstinio pranešimo, esamas teisines pasekmes [14].

35. Be to, Komisija nėra vienintelė, kuri nusprendė, kad Reglamentas Nr. 1370/2007 yra tinkamas teisinis pagrindas įvertinti iki 2009 m. gruodžio 3 d. suteiktą pagalbą, apie kurią nebuvo pranešta [15], to paties požiūrio laikosi ir ELPA priežiūros institucija [16].

c) Nagrinėjamos pagalbos priemonės kvalifikavimas

36. Šalys sutaria dėl to, kad pagalbos, apie kurią buvo pranešta, bet kuri dar nebuvo išmokėta, t. y. pagalbos projekto atveju, Komisijos per tyrimą taikoma teisė yra tik jos sprendimo priėmimo dieną galiojanti teisė. Šis klausimas galutinai išspręstas Sprendime *Komisija / Freistaat Sachsen* (C-334/07 P, EU:C:2008:709, 50–52 punktai).

37. Šioje byloje bendrai sutariama, kad ginčijamos priemonės yra valstybės pagalba, apie kurią nebuvo pranešta Komisijai ir kurią Danijos vyriausybė išmokėjo įmonei DSB. Vis dėlto, Danijos vyriausybė ir DSB pabrėžia šių mokėjimų teisėtumą, nes ginčijamos priemonės, jų teigimu, atitiko Reglamento Nr. 1191/69 14 straipsnio reikalavimus, todėl pagal šio reglamento 17 straipsnio 2 dalį joms netaikomas pranešimo įpareigojimas.

38. Iš tikrųjų, Komisija savo sprendime nepareiškė aiškios pozicijos dėl pagalbos, apie kurią nebuvo pranešta, mokėjimų teisėtumo (ji nėra aiškiai suformuluota ir skundžiamame sprendime).

14 — Žr. T. Maxian Rusche ir S. Schmidt *„The post-Altmark Era Has Started: 15 Months of Application of Regulation (EC) No. 1370/2007 to Public Transport Services“, European State Aid Law Quarterly*, 2/2011, p. 262.

15 — Žr. ginčijamą sprendimą, tačiau taip pat 2011 m. vasario 23 d. Komisijos sprendimą 2011/501/ES dėl valstybės pagalbos C 58/06 (ex NN 98/05), kurią Vokietija suteikė bendrovėms *Bahnen der Stadt Monheim (BSM)* ir *Rheinische Bahngesellschaft (RBG)*, priklausančioms transporto asociacijai *Verkehrsverbund Rhein-Ruhr* (OL L 210, p. 1).

16 — 2010 m. birželio 21 d. *EFTA Surveillance Authority Sprendimas 254/10/COL, susijęs su AS Oslo, AS Oslo Sporveier ir AS Sporveisbussene*. Šis sprendimas buvo apskųstas byloje E-14/10, *konkurrenten.no / EFTA Surveillance Authority*, remiantis kitu pagrindu. T. Maxian Rusche ir S. Schmidt nuomone, *op. cit.*, p. 262, tuo pat metu Komisija vykdė kitus tris tyrimus, kurie pradėti remiantis Reglamentu Nr. 1191/69, bet dėl kurių sprendimas priimtas remiantis Reglamentu Nr. 1370/2007, t. y. 2007 m. lapkričio 28 d. Sprendimas *Allemagne – Emsland*, C 54/2007; Valstybės pagalba – Vokietija – Valstybės pagalba Nr. C 47/07 (ex NN 22/05) – *Deutsche Bahn Regio* ir Berlyno bei Brandenburgo žemių viešųjų paslaugų sutartis – Kvietimas teikti pastabas pagal EB sutarties 88 straipsnio 2 dalį (OL 2008, C -35, p. 13) ir 2008 m. balandžio 16 d. Sprendimas *Čekijos Respublika*, C 17/2008, *Usti nad Labem*.

39. Atsakydama į Teisingumo Teismo per posėdį pateiktą klausimą, Komisija nurodė, kad jei, kaip teigia DSB, pagalba būtų atitikusi senojo Reglamento Nr. 1191/69 bendrosios išimties sąlygas, ji nebūtų turėjusi kompetencijos priimti ginčijamą sprendimą. Taigi, priėmusi ginčijamą sprendimą, Komisija implicitiškai pripažino pagalbą neteisėta. Ji nepripažino jos neteisėta eksplicitiškai, kaip prašė Danijos vyriausybė, kuri, kaip patvirtino per posėdį, nenorėjo, kad *Danijos geležinkeliai* mokėtų delspinigius, kaip numatoma teismo praktikoje *CELF ir ministre de la Culture et de la Communication* (C-199/06, EU:C:2008:79).

40. Todėl, Komisijos teigimu, Danijos vyriausybė galėjo apskųsti Komisiją dėl kompetencijos nebuvimo, tačiau to nepadarė. Mano nuomone, Komisija įtikinamai teigia, kad Danijos vyriausybė jai įsipareigojo pataisyti per didelę kompensuojamą sumą, priešingu atveju, Komisija nebūtų patvirtinusi šios pagalbos. Kitaip sakant, Danijos vyriausybė negalėjo prisiimti šio įsipareigojimo nepripažinusi, kad pagalbai negalėjo būti taikoma bendroji išimtis.

d) Skundžiamas sprendimas

41. Pirmiausia norėčiau pažymėti, kad, atsižvelgiant į nagrinėjamo klausimo svarbą ir sudėtingumą, skundžiamas sprendimas yra labai lakoniškas (analizė yra tik 34–58 punktuose), svarbiausias byloje nagrinėjamas klausimas grindžiamas tik dviem Bendrojo Teismo sprendimais [17], kurie, beje, buvo užginčyti Teisingumo Teismo praktikoje [18], ir nepaaiškinama, kodėl, valstybei narei pažeidus SESV 108 straipsnio 3 dalį, Sąjungos teisėje atsirastų galutinai susiklosčiusi teisinė situacija.

42. Skundžiamame sprendime (40 punktas) Bendrasis Teismas, remdamasis Sprendimu *SIDE / Komisija* (T-348/04, EU:T:2008:109), nusprendė, kad „neteisėtai išmokėtai pagalbai, apie kurią nepranešta, taikomos tos materialinės teisės normos, kurios galioja pagalbos išmokėjimo momentu, nes tokios pagalbos nulemtų pranašumų ir trūkumų atsirado laikotarpiu, per kurį išmokėta aptariama pagalba“. Dėl šios sprendimo ištraukos man norisi pateikti toliau nurodomas pastabas.

43. Visų pirma, klausimas kyla ne dėl to, kada pranašumų atsirado, bet kuriuo metu jie gali būti laikomi galutinai ir teisiškai įtvirtintais Sąjungos teisėje; tai, mano nuomone, gali įvykti tik po to, kai Komisija priima sprendimą dėl tų dalykų.

44. Antra, priešingai, nei tvirtina Bendrasis Teismas, jei nebuvo pranešta apie pagalbą, konkurentas gali bet kuriuo metu prašyti nacionalinio teismo panaikinti šiuos pranašumus. Beje, pažymėtina, kad J. Andersen galėjo pasinaudoti šia teisių gynimo priemone, užuot pateikęs skundą dėl Reglamento Nr. 1370/2007 „taikymo atgaline data“ ir dėl to, kad Komisija per ilgai užtruko priimdama ginčijamą sprendimą. Teismas būtų priėmęs sprendimą dėl pagalbos susigrąžinimo ir tuo metu būtų taikęs Reglamentą Nr. 1191/69, kad nustatytų, ar gali būti taikoma bendroji išimtis.

45. Trečia, manymas, kad galutinai nuspręsti dėl pagalbos suderinamumo arba nesuderinamumo su Sąjungos teise galima po to, kai pagalba yra suteikta ir turėjo tam tikrų pasekmių, yra klaidingas. Nors konkurencijos iškraipymas sudaro pagalbos sąvokos, kuri yra objektyvi, esmę (Sprendimo *Ladbroke Racing / Komisija*, T-67/94, EU:T:1998:7, 52 punktas ir Sprendimo *SIC / Komisija*, T-46/97, EU:T:2000:123, 83 punktas), tačiau „pagalbos priemonės ar pagalbos schemos suderinamumo su bendrąja rinka vertinimas priklauso <...> išimtinei Komisijos, veikiančios kontroliuojant Bendrijos teismui, kompetencijai“, todėl teismo praktikoje pripažįstama plati Komisijos vertinimo diskrecija

17 — Būtent Sprendimas *SIDE / Komisija* (T-348/04, EU:T:2008:109) ir Sprendimas *Italija / Komisija* (T-3/09, EU:T:2011:27). Žr. skundžiamo sprendimo 40 ir 43 punktus.

18 — Žr., be kita ko, Sprendimą *Komisija / Freistaat Sachsen* (C-334/07 P, EU:C:2008:709) ir Sprendimą *Diputación Foral de Vizcaya / Komisija* (C-465/09 P–C-470/09 P, EU:C:2011:372), taip pat Nutartis *Cantiere navale De Poli / Komisija* (C-167/11 P, EU:C:2012:164). Šiuo klausimu žr. išvados šioje byloje 47 ir paskesnius punktus.

(Sprendimo *Unicredito Italiano*, C-148/04, EU:C:2005:774, 42 ir 71 punktai). Kadangi pagalbos suderinamumas su Sąjungos teise nustatomas tik Komisijos sprendimu, prižiūrint Sąjungos teismui, ir jos sprendimo priėmimo momentu laikoma, kad situacija vis dar tebesiklosto, todėl turi būti atsižvelgta į bet kokį prieš šį sprendimą atsiradusį teisinės aplinkos pasikeitimą [19].

46. Ketvirta, teiginys, kad pranašumai ir nuostoliai, kurių atsirado dėl neteisėtos pagalbos suteikimo, pasireiškė šios pagalbos išmokėjimo momentu, yra neteisingas. Iš tikrųjų, kaip generalinis advokatas S. Alber pažymėjo savo išvadoje sujungtose bylose *Falck ir Acciaierie di Bolzano / Komisija* (C-74/00 P ir C-75/00 P, EU:C:2002:106, 143 ir 144 punktai), „neteisėtos pagalbos poveikis išlieka iki jos grąžinimo. Net jeigu praėjus daugeliui metų po to, kai buvo suteikta pagalba, pranašumas nebėra tiesiogiai įtraukiamas į įmonės balansą, tačiau pagalbą gavusios įmonės konkurencinė padėtis kitų įmonių, negavusių subsidijų, atžvilgiu, buvo ilgam sustiprinta, [o] Komisijos užduotis nėra grįžti į tą laiką, kai pagalba buvo suteikta, ir vertinti tik tuo metu buvusį poveikį. Priešingai, Komisija privalo apsaugoti dabartinę konkurenciją ir įvertinti (tebesitęsiantį) pagalbos poveikį pagal sprendimo priėmimo momentu taikomus kriterijus“.

47. Bet kuriuo atveju manau (kaip ir Komisija), kad Sprendimą *SIDE / Komisija* (T-348/04, EU:T:2008:109) ir skundžiamą sprendimą grindžiančius argumentus Teisingumo Teismas kategoriškai atmetė Sprendime *Diputación Foral de Vizcaya ir kt. / Komisija* (C-465/09 P–C-470/09 P, EU:C:2011:372), kurio 125 ir 127 punktuose visų pirma nurodyta, kad neteisėtą pagalbą reguliuojančios naujosios normos taikomos ne anksčiau atsiradusiai situacijai, bet esamai situacijai, kad veiksmingas konkurencijos politikos įgyvendinimas reikalauja, kad Komisija galėtų bet kuriuo metu pritaikyti savo vertinimą prie šios politikos poreikių ir, galiausiai, kad valstybė narė, nepranešusi Komisijai apie pagalbos schemą, negali pagrįstai tikėtis, kad ši schema bus įvertinta pagal jos priėmimo momentu galiojusias taisykles.

48. Tai reiškia, kad Komisija, vertindama pagalbą, apie kurią nebuvo pranešta, tačiau kuri buvo išmokėta, turi teisę taikyti naujas suderinamumo taisykles. Nors aptariama byla buvo susijusi su Komisijos gairėse nustatytų pereinamojo laikotarpio taisyklių teisėtumu, tačiau Teisingumo Teismas, pagrįsdamas savo argumentaciją, nurodė Sprendimą *Pokrzeptowicz-Meyer* (C-162/00, EU:C:2002:57), susijusį su teisės nuostatomis, todėl, mano nuomone, Bendrojo Teismo bandymas skundžiamo sprendimo 55 punkte nesivadovauti Sprendimu *Diputación Foral de Vizcaya ir kt. / Komisija* (C-465/09 P–C-470/09 P, EU:C:2011:372) remiantis tuo, kad jis susijęs tik su gairių taikymu, yra nesėkmingas.

49. Tie patys argumentai *mutatis mutandis* taikomi kitam sprendimui, kuriuo Bendrasis Teismas remiasi skundžiamo sprendimo 40 punkte, būtent Sprendimui *Italija / Komisija* (T-3/09, EU:T:2011:27) [20]. Tame sprendime, taip pat susijusiame su pagalba, apie kurią buvo pranešta, kaip ir Sprendime *SIDE / Komisija* (T-348/04, EU:T:2008:109), neatsižvelgiama į Teisingumo Teismo sprendimuose *Komisija / Freistaat Sachsen* (C-334/07 P, EU:C:2008:709) ir *Diputación Foral de Vizcaya ir kt. / Komisija* (C-465/09 P–C-470/09 P, EU:C:2011:372) nustatytą lemiamą veiksnį, t. y. į tai, kad su šia pagalba susijusi situacija negali būti laikoma galutine tol, kol Komisija nepriėmė sprendimo dėl pagalbos suderinamumo su bendrąja rinka, ir netgi tol, kol šis sprendimas netapo galutinis, neatsižvelgiant į tai, ar apie pagalbą pranešta (Sprendimo *Ispanija / Komisija*, C-169/95, EU:C:1997:10, 53 punktas).

19 — Žr. V. Di Bucci ir A. Stobiecka, *op. cit.*, p. 326.

20 — Nagrinėjant šį apeliacinį skundą reikia pažymėti, kad šis sprendimas iš esmės identiškas Sprendimui *Cantiere navale De Poli / Komisija* (T-584/08, EU:T:2011:26). Dėl šių dviejų sprendimų buvo paduotas apeliacinis skundas ir priimtos nutartys *Cantiere navale De Poli / Komisija* (C-167/11 P, EU:C:2012:164) ir *Italija / Komisija* (C-200/11 P, EU:C:2012:165).

50. Kalbant apie J Andersen argumentą, kad turi būti užtikrintas jo teisinis saugumas, taigi ir teisė žinoti, kokia teisė taikoma jo konkurento gautai pagalbai, pakanka priminti, kad, remiantis Teisingumo Teismo praktika, nėra jokios apsaugos nuo taisyklių pakeitimo, taigi, ir nuo naujų taisyklių, taikomų besitęsiančioms situacijoms (žr. šios išvados 15 punkte nurodytą teismų praktiką).

e) Išvada

51. Apibendrinant reikia pažymėti, kad situacija, susijusi su pagalba, nesvarbu, ar apie ją pranešta, negali būti laikoma galutine tol, kol Komisijos sprendimas dėl pagalbos suderinamumo su bendrąja rinka netampa galutinis.

52. Visų pirma iki to laiko Komisija arba nacionalinis teismas gali nurodyti susigrąžinti pagalbą.

53. Antra, valstybė narė, pažeidžianti SESV 108 straipsnio 3 dalyje nustatytus pranešimo ir sustabdymo įpareigojimus, negali būti vertinama palankiau nei šių įpareigojimų besilaikanti valstybė narė. Iš tikrųjų, „a breach of the standstill obligation may not lead to a better position with respect to cases that were notified to the Commission in a legally compliant manner“ [21].

54. Galiausiai akivaizdu, kad neteisėtos pagalbos gavėjo nereikia apsaugoti nuo materialinių teisės normų, kurias Komisija taiko vertindama šios pagalbos suderinamumą, pakeitimo.

55. Tai reiškia, kad Bendrasis Teismas padarė teisės klaidą, nes pripažino trečiąjį J. Andersen ieškinio pagrindą pagrįstu ir nusprendė, kad pagalbos, apie kurią nebuvo pranešta, suderinamumas su bendrąja rinka turi būti vertinamas atsižvelgiant į pagalbos suteikimo momentu galiojusias teisės normas, o skundžiamas sprendimas turi būti panaikintas. Teisingumo Teismas turėtų atmesti šį pirmoje instancijoje nurodytą trečiąjį pagrindą kaip nepagrįstą.

56. Pirmoje instancijoje nurodytų pirmojo ir antrojo ieškinio pagrindų (žr. skundžiamo sprendimo 20 ir 21 punktus) Teisingumo Teismas neturėtų nagrinėti, ypač dėl to, kad jie susiję su Komisijos atliktų sudėtingų ekonominių vertinimų pagrįstumo patikrinimu, kuris priklauso Bendrojo Teismo kompetencijai.

B – *Dėl DSB ir Danijos Karalystės priešpriešinių apeliacinių skundų*

57. Abiejuose priešpriešiniuose apeliaciniuose skunduose iš esmės keliamas tas pats klausimas, be to, jie sutampa, todėl juos reikia nagrinėti kartu.

1. Šalių argumentų santrauka

58. DSB nurodo vienintelį pagrindą, t. y. tai, kad Komisijos atliktas galimai neteisingas Reglamento Nr. 1370/2007 taikymas neturėtų daryti įtakos ginčijamo sprendimo galiojimui, nes, taikydama Reglamentą Nr. 1191/69, Komisija nebūtų padariusi kitokios išvados dėl nagrinėjamos pagalbos suderinamumo.

59. Danijos vyriausybė savo ruožtu teigia, kad skundžiamo sprendimo 50 punkte Bendrasis Teismas iškraipė ginčijamo sprendimo turinį, nes nusprendė, kad nagrinėjamos pagalbos vertinimas buvo atliktas tik remiantis Reglamentu Nr. 1370/2007. Jos ir DSB argumentai iš esmės yra identiški.

21 — Žr. J. Lipinsky, *op.cit*.

60. Bendrai remdamasi ginčijamu sprendimu ir sprendimu pradėti procedūrą, DSB pabrėžia, kad pagal nusistovėjusią teismo praktiką sprendimas yra pakankamai motyvuotas, kai jame pateikta nuoroda į dokumentą, kurį jau turi jo adresatas ir kuriame nurodytos aplinkybės, kuriomis institucija grindžia savo sprendimą (Sprendimas *Bundesverband deutscher Banken / Komisija*, T-36/06, EU:T:2010:61, 53 punktas ir jame nurodyta teismų praktika).

61. Be to, pasak DSB, Bendrasis Teismas turėjo nuspręsti, ar Reglamento Nr. 1191/69 aiškinimas, kuriuo Komisija rėmėsi, ir juo remiantis padarytos išvados yra teisingi. Šiuo klausimu DSB primena, kad pagal nusistovėjusią teismo praktiką teisės klaida nepateisina ginčijamo sprendimo panaikinimo, kai, nepadariusi tokios klaidos, Komisija būtų priėmusi tokį patį sprendimą (žr., be kita ko, Sprendimo *Falck ir Acciaierie di Bolzano / Komisija*, C-74/00 P ir C-75/00 P, EU:C:2002:524, 122 punktas).

62. Savo ruožtu Danijos vyriausybė pažymi, kad Bendrasis Teismas pažeidė Sąjungos teisę skundžiamo sprendimo 58 punkte atmetęs jos argumentus, kuriais buvo siekiama įrodyti, kad Reglamento Nr. 1370/2007 taikymas yra formalus pažeidimas, negalėjęs turėti įtakos ginčijamo sprendimo turiniui.

63. Galiausiai, Danijos vyriausybė laikosi nuomonės, kad šioje bylos stadijoje Teisingumo Teismas pats gali nuspręsti, kad ginčijamas sprendimas negalėjo būti panaikintas dėl to, kad Komisija jį priėmė, remdamasi Reglamentu Nr. 1370/2007, nes Reglamente Nr. 1191/69 kompensavimui pagal viešojo transporto sutartis taikomos sąlygos yra identiškos arba ne tokios griežtos, kaip nustatytos Reglamente Nr. 1370/2007.

64. Komisija iš esmės palaiko DSB pateiktus argumentus, išskyrus šios išvados 61 punkte pateiktą argumentą, nes ji mano, kad ginčijamame sprendime neteisėta pagalba analizuojama remiantis abiem reglamentais.

2. Analizė

65. Priešpriešiniuose apeliaciniuose skunduose keliamas klausimas dėl to, ar Komisija ginčijamo sprendimo rezoliucinę dalį, susijusią su tyrimu dėl neteisėtos pagalbos, grindė tik Reglamentu Nr. 1370/2007, ar dar ir Reglamentu Nr. 1191/69.

66. J. Andersen nuomone, Bendrojo Teismo išvada, kad Komisijos vertinimas buvo pagrįstas tik Reglamentu Nr. 1370/2007 ir kad tai matyti iš ginčijamo sprendimo 307, 314, 397 ir 398 konstatuojamųjų dalių, yra fakto klausimas, kurio Teisingumo Teismas negali vertinti.

67. Negaliu sutikti su šiuo argumentu, nes ginčijamo sprendimo išaiškinimas yra akivaizdžiai teisinis klausimas. Kaip matyti iš šio sprendimo 304, 307, 314 ir 397 konstatuojamųjų dalių, Bendrasis Teismas padarė teisingą išvadą, kad tame sprendime Komisija taikė tik Reglamentą Nr. 1370/2007.

68. Bendrasis Teismas pagrįstai nusprendė, kad ginčijamo sprendimo 398 konstatuojamosios dalies (pagal kurią Reglamento Nr. 1191/69 taikymas nebūtų leidęs padaryti kitokios išvados) nepakanka, kad būtų galima padaryti išvadą, jog Komisija savo vertinime rėmėsi abiem reglamentais, be to, prieš padarydama šią išvadą Komisija nenagrinėjo pagalbos remdamasi šiuo reglamentu.

69. Beje, šioje konstatuojamoje dalyje Komisija pati pripažįsta, kad Reglamente Nr. 1191/69 ir Reglamente Nr. 1370/2007 nustatytos materialinės teisės normos yra tik „iš esmės panašios“.

70. Taigi, kaip pažymėjo J. Andersen, DSB nurodyti teismo sprendimai neleidžia pasiekti kitokį rezultatą. Sprendimo *González y Díez / Komisija* (T-25/04, EU:T:2007:257) 75 punkte Bendrasis Teismas nusprendė, kad nagrinėjamos materialinės nuostatos yra „identiškos“, tačiau šiuo atveju taip nėra. Kalbant apie Sprendimą *Diputación Foral de Álava ir kt. / Komisija* (T-30/01–T-32/01 ir T-86/02–T-88/02, EU:T:2009:314), pakanka konstatuoti, kad 221 punkte Bendrasis Teismas pažymėjo,

kad nagrinėjama pagalba yra pagalba veiklai, kuri, neatsižvelgiant į taikomas gaires, negali būti pripažinta suderinama su bendrąja rinka pagal SESV 107 straipsnio 3 dalies c punktą. Sprendimas *CMA CGM ir kt. / Komisija* (T-213/00, EU:T:2003:76) buvo susijęs ne su valstybės pagalba, o su karteliu, kuris bet kuriuo atveju pažeidė SESV 101 straipsnio 1 dalį.

71. Nuoroda į sprendimą pradėti procedūrą nieko nekeičia, nes Komisija jame tik išdėsto šalių argumentus ir pažymi, kad jai „kyla abejonių“ dėl DSB ir Danijos vyriausybės argumentų pagrįstumo. Taigi, šios išvados 60 punkte DSB nurodyta Bendrojo Teismo praktika nėra tinkama.

72. Norėdamas patvirtinti Komisijos konstatavimą, kad taikant Reglamentą Nr. 1191/69 galutinis rezultatas nebūtų kitoks, nei buvo gautas ginčijamame sprendime, Bendrasis Teismas būtų turėjęs vertinti ginčijamą pagalbą pagal tą reglamentą, o tai nepriklauso jo kompetencijai nagrinėti ieškinį dėl panaikinimo.

73. Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad DSB ir Danijos Karalystės priešpriešiniai apeliaciniai skundai turėtų būti atmesti.

V – **Išvada**

74. Remdamasis tuo, kas išdėstyta, siūlau Teisingumo Teismui:

— panaikinti Europos Sąjungos Bendrojo Teismo sprendimą *Andersen / Komisija* (T-92/11, EU:T:2013:143),

— pripažinti pirmoje instancijoje nurodytą trečiąjį pagrindą nepagrįstu ir grąžinti bylą Europos Sąjungos Bendrajam Teismui, kad jis kaip pirmoji instancija išnagrinėtų pirmąjį ir antrąjį pagrindus,

— atmesti Danske Statsbaner DSB ir Danijos Karalystės priešpriešinius apeliacinius skundus,

— atidėti bylinėjimosi išlaidų, patirtų abiejose instancijose, klausimo nagrinėjimą.